пра рэспубліку альбо энцыклапедыі па тыпу «Што такое? Хто такі?», заснаванай на беларускім матэрыяле.

Каб палепшыць становішча з фарміраваннем ядра фонду нацыянальнай літаратуры для дзіцячых бібліятэк, патрэбна:

– удакладніць паняцце «нацыянальнае бібліятэчнае ядро» з мэтай вызначэння літаратуры, што павінна ўваходзіць у яго;

– метадыстам Нацыянальнай бібліятэкі Рэспублікі Беларусь вызначыць шэраг тэм (сумесна з супрацоўнікамі абласных бібліятэк, ЦБС, навукоўцамі), літаратуру па якіх неабходна мець у складзе ядра;

– уносіць адпаведныя прапановы па выпуску такіх твораў у выдавецкія структуры, пісьменніцкія, творчыя саюзы, навуковыя установы.

Пяўлава С.А.,
канд. філал.навук,
дацэнт

АСАБЛІВАСЦІ МІЖАСАБОВЫХ ЧЫТАЦКІХ ЗНОСІН ПАДЛЕТКАЎ З ДАРОСЛЫМІ

Развіццё, фарміраванне, выхаванне асобы здзяйсняецца ў складанай сістэме ўзаемасувязей з грамадствам, з асяроддзем, у якім знаходзіцца падлетак. Вялікі ўплыў на падлеткаў аказваюць дарослыя. Далучэнне падлеткаў да культуры сродкамі чытання адбываецца ў працэсе жыццядзейнасці тых выхаваўчых калектываў, членамі якіх яны з'яўляюцца, у першую чаргу сям'і, школьнага класа, што аб'ядноўвае не толькі навучэнцаў, але і педагогаў, а таксама калектыву чытачоў кожнай канкрэтнай бібліятэкі.

Характарыстыка міжасабовых чытацкіх зносін падлеткаў з дарослымі даецца на падставе аналізу наступнай інфармацыі: а) дадзеных аб арыентацыі падлеткаў на дарослых як на аўтарытэт у чытанні; б) асноўных характарыстык міжчытацкіх зносін з настаўнікамі, бібліятэкарамі, бацькамі.

Падлеткі адчуваюць патрэбнасць у міжчытацкіх зносінах з дарослымі. Да гэтых зносін яны прад'яўляюць пэўныя патрабаванні: жыццёвы вопыт, добры чытацкі густ, уменне расказаць аб кнізе або артыкуле, быць у курсе інтарэсаў падлеткаў. Характар міжчытацкіх зносін залежыць ад таго, з кім з дарослых кантактуе падлетак. Так, з настаўнікамі і бібліятэкарамі пераважаюць інфармацыйныя і рэгулятыўныя віды зносін. З бацькамі часцей за ўсё падлеткі імкнуцца ўстанавіць эмацыянальнае чытацкае ўзаемадзеянне.

Магчымая ўзаемасувязь міжчытацкіх зносін з дарослымі значна парушана таму, што дарослыя не могуць наладзіць чытацкія кантакты з падлеткамі.

Намаганні дарослых па развіццю чытацкіх якасцей падлеткаў у значнай меры аказваюцца неэфектыўнымі таму, што існуе слабая ўзаемасувязь настаўнікаў, бібліятэкараў, бацькоў, а таксама няма каардынацыі ў планаванні работы школы і бібліятэкі.

Дрыга І.У.,
саіскальнік

НЕКАТОРЫЯ ПРАБЛЕМЫ І ПЕРСПЕКТЫВЫ РАЗВІЦЦЯ БЯГУЧАЙ БІБЛІЯГРАФІЧНАЙ ІНФАРМАЦЫІ ПА МАСТАЦТВУ НА БЕЛАРУСІ

Бягучае бібліяграфаванне ахоплівае асноўныя часткі дакументальнага патоку: творы і выданні твораў мастацтва і літаратуру па мастацтву РБ.

Сярод твораў мастацтва найбольш поўна і дакладна арганізаваны ўлік асноўных выданняў выяўленчага мастацтва і нот. Тыя з гэтых дакументаў, што выдадзены на Беларусі, рэгіструюцца на старонках адзінага дзяржаўнага бібліяграфічнага паказальніка «Летапіс друку Беларусі». Выданні нотнай і выяўленчай беларусікі блізкага і далёкага замежжа адлюстроў-ваюцца ў асобнай яго частцы «Беларусь у друку за-межных краін» у спецыяльных раздзелах. Бягучае бібліяграфаванне фоназапісаў, кіна- і відэафільмаў атрымала меншае развіццё. Існуючыя крыніцы (напрыклад, штомесячная інфармацыя аб фільмах, дапушчаных да пракату экспертнай камісіяй Дзяржаўнага рэгістра кіна-, відэафільмаў і кіна-, відэапраграм, фона- і фільмаграфічныя публікацыі на старонках часопісаў і газет і інш.) разлічаны ў асноўным на патрэбы кінапракату ці рэкламы новых фона- і кіна, відэадакументаў і не забяспечваюць належнага адлюстравання перш за ўсё нацыянальнага дакументальнага патоку па гэтых відах.

Стварэнне бягучай бібліяграфічнай інфармацыі аб літаратуры па мастацтву на сігнальным, рэфератыўным і аглядным узроўнях забяспечваецца сеткай органаў навуковай інфармацыі па культуры і мастацтву на чале з аддзелам навуковай інфармацыі па культуры і мастацтву (АНІКМ) Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі і аддзелам навуковай інфармацыі па гуманітарных навуках Акадэміі навук Рэспублікі Беларусь.

АНІКМ Нацыянальнай бібліятэкі стварае шэраг бібліяграфічных і фактаграфічных выданняў. Сярод першых вылучаюцца сігнальныя (штомесячныя «Новая літаратура па культуры і мастацтву Беларусі», штотыднёвая «Сігнальная інфармацыя», «Сістэматычны паказальнік неапублікаваных дакументаў па культуры і мастацтву» – 2 разы ў год) і аглядныя («Аператыўная інфармацыя па культуры і мастацтву» – 6 разоў у год) крыніцы. Фактаграфічныя звесткі прадстаўлены штомесячнай хронікай падзей «Культурнае жыццё Беларусі» і зборнікам «Асноўныя службовыя даку-

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

менты» (2 разы ў год). Акрамя таго, для Міністэрства культуры і друку штомесячна ствараецца матэрыял «Негатыўныя матэрыялы абласной і раённай прэсы ў адрас устаноў культуры і мастацтва». Бібліяграфічныя (на новыя паступленні ў свае ДІФы), фактаграфічныя і іншыя крыніцы інфармацыі выпускаюць таксама сектары (аддзелы) навуковай інфармацыі па культуры і мастацтву абласных бібліятэк.

Аддзел мастацтва Віцебскай абласной бібліятэкі выдае таксама спіс новых паступленняў «Новая литература по искусству».

Аддзел навуковай інфармацыі па гуманітарных навуках Акадэміі навук РБ забяспечвае стварэнне рэфератыўнага ўзроўню інфармацыі шляхам змяшчэння рэфератаў мастацтвазнаўчых прац беларускіх вучоных у зборніку «Беларусістыка».

У РБ ствараецца штогадовы рэкамендацыйны паказальнік «Беларуская мова, літаратура, мастацтва» (НББ), дзе ў адпаведным раздзеле адлюстроўваюцца новыя найбольш значныя дакументы па беларускаму мастацтву для шырокіх колаў яго аматараў.

На падставе вышэйсказанага можна зрабіць вывад аб наяўнасці асноў для фарміравання разглядаемай падсістэмы. Аднак не ўсе яе элементы атрымалі развіц-цё. Патрабуе ўдасканалення ўлік выданняў мастацтва (перш за ўсё фона- і кіна-, відэадакументаў). Асаблівую ўвагу трэба надаць таксама развіццю рэфератыўнага і аглядннага ўзроўняў бягучай бібліяграфічнай інфармацыі аб літаратуры па мастацтву (павелічэнне аб'ёму адлюстроўваемых дакументаў, павышэнне аператыўнасці і інш.). Неабходна пашыраць пачатую ў АНІКМ Нацыянальнай бібліятэкі практыку стварэння крыніц бібліяграфічнай інфармацыі ў аўтаматызаваным рэжыме, пераход на новыя інфармацыйныя тэхналогіі.

Стрыжонак І.М.,
ст.выкладчык

ТЫПАЛАГІЧНЫЯ ХАРАКТАРЫСТЫКІ УНІВЕРСАЛЬНЫХ НАВУКОВЫХ АБЛАСНЫХ БІБЛІЯТЭК (УНАБ) БЕЛАРУСІ

Абласныя бібліятэкі РБ у адпаведнасці з Тыпавым статутам 1983 г. развіваюцца як універсальныя навуковыя бібліятэкі, з'яўляючыся галоўнымі публічнымі бібліятэкамі рэгіёна, што падкрэсліваецца і ў Канцэпцыі развіцця бібліятэчнай справы ў РБ. Ці правамерна азначэнне абласной бібліятэкі (АБ) як «універсальнай», «навуковай» і самай буйной «публічнай» бібліятэкі рэгіёна?

Публічная бібліятэка як спецыфічны тып нарадзілася ў Англіі і ЗША і атрымала інтэнсіўнае развіццё ў іншых краінах свету. Яе асаблівасцю з'яўляецца забеспячэнне ўсіх і кожнага з жыхароў дадзенага рэгіёна незалежна ад яго адукацыі, прафесіі, нацыянальнасці магчымасцю наведваць і карыстацца вялікімі фондамі УНАБ. Абласныя бібліятэкі РБ агульнадаступныя, але арыентуюцца ў сваёй дзейнасці на чытачоў-спецыялістаў, у бібліятэках амаль адсутнічае адкрыты доступ да іх вялікіх універсальных фондаў, няма камфортнасці ў абслугоўванні, недастаткова развіты і функцыянальныя сувязі АБ з іншымі бібліятэкамі рэспублікі. Такім чынам, дзейнасць УНАБ не зусім адпавядае статуту публічнай бібліятэкі.

Абласныя бібліятэкі лічацца ў нас і як універсальныя, бо валодаюць універсальнымі па характару фондамі, на падставе якіх арганізуюць інфармацыйнае абслугоўванне розных катэгорый чытачоў. Але ў дзейнасці АБ пасля прыняцця тыпавых статутаў 1965 г. і 1983 г. пачалі стварацца аддзелы тэхнічнай, сельскагаспадарчай, замежнай і іншай літаратуры. Паступова УНАБ пераўтварыліся ў «набор» бібліятэк галіновага характару «ўнутры» бібліятэкі, што не спрыяе іх развіццю як універсальных бібліятэчных устаноў.

Што датычыць тыпалагічнай характарыстыкі «навуковая бібліятэка», то робіць УНАБ навуковай не столькі дзейнасць у галіне бібліятэказнаўства, бібліяграфазнаўства і кнігазнаўства, колькі арыентацыя ўсёй работы бібліятэкі на навуковую дзейнасць чытача. З'яўляецца бібліятэка навуковай ці не, вызначаецца тым, як збіраецца і захоўваецца яе фонд, як распаўсюджваецца аб ім інфармацыя. УНАБ павінны стварыць комплекс умоў чытачам для навуковай работы: забяспечыць захаванне фондаў, іх сістэматызацыю, увод у навуковы абарот крыніц інфармацыі і ўвесь арсенал навукова-бібліяграфічнай дзейнасці. Не заўсёды работа універсальных навуковых абласных бібліятэк РБ суадносіцца з гэтымі патрабаваннямі.

Мы звярнулі ўвагу толькі на некаторыя тыпалагічныя характарыстыкі УНАБ. Яны павінны валодаць разнастайнымі характарыстыкамі. І развіццё таго ці іншага накірунку не павінна супрацьпастаўляцца іншым. Функцыі абласных бібліятэк агульнавядомы. Кожную з тыпалагічных характарыстык трэба «накладваць» на гэтыя функцыі, што дазваляе дакладна вызначыць асаб-лівасці функцыянавання і перспектывы развіцця УНАБ як асобнай сістэмы, як часткі сістэмы бібліятэк рэгіёна і як часткі сукупнай сістэмы бібліятэк Рэспублікі Беларусь.

Бадархан Ибрагим,
аспирант

НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ТЕКУЩЕЙ НАЦИОНАЛЬНОЙ БИБЛИОГРАФИИ СИРИИ
(в свете требований международной программы УБУ)

До создания Национальной библиотеки им.Х.Асада в Сирии функции главной библиотеки

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ